

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

-

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

-

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

-

Nuorisotyön ja -toiminnan tukemisen linjaukset

-

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Kulttuurihyvinvointipooli haluaa nostaa lausunnossaan esiin seuraavat seikat:

VANUPO:n luonnoksessa on yleisesti ottaen huomioitu hyvin kulttuurihyvinvoinnin näkökulmia sekä tunnustetaan taiteen ja kulttuurin mahdollisuudet ja merkitykset nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja terveyden edistämisessä.

On tärkeää, että tunnistetaan myös hyvinvoivien nuorten arjen kannattelu ja hyvinvoinnin ylläpitäminen. Resursseja ja huomiota tulee ohjata ennaltaehkäisevään ja -vahvistavaan työhön. Varhaisen vaiheen tukevaa taideperustaista toimintaa tulisi olla tarjolla enemmän, sillä tällä toiminnalla voidaan auttaa nuoria jo ongelmien alkuvaiheessa. Matalan kynnyksen toiminnalla voidaan purkaa jonoja jo ennen kuin tilanne kriisiytyy.

Lisäksi on tärkeä huomioida, että nuorten toimintamallit eivät muutu poliittisilla päätöksillä. Haluamme korostaa, että nuorten omaehtoisuutta ja toimijuutta, kuulumisen kokemuksia ja nuorten mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä tulisi painottaa ja ottaa huomioon ohjelman toimenpiteissä. Tämä lisää myös

nuorten sitoutumista toimintaan ja sen suunnitteluun.

Kirjaukseen: ”Tuetaan erityisesti nuorten teatteritoimintaa osana kulttuurista nuorisotyötä sen vaikuttaviin näyttöihin perustuen” liittyen on tärkeä tukea ja resursoida tämän toteutumista käytännössä ja ohjata resursseja joko kunnille tai järjestöille toteutukseen. Hyvinvointivaikutuksia ei voi syntyä, jos toimintaa ja palveluita ei ole tarjolla. Kautta VANUPO-ohjelman haluamme kiinnittää huomiota myös esitettyjen toimenpiteiden riittävään resursointiin.

Pidämme hyvänä sitä, että taide- ja kulttuuritoimijoiden rooli on mainittu erikseen kouluyhteistyössä. On tärkeää vahvistaa taiteen roolia ja käyttöä nuorten opetuksessa, kasvatuksessa ja hyvinvoinnin tukena. Tämä tapahtuu lisäämällä Suomen harrastamisen mallissa taideharrastusten tarjontaa, kehittämällä taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja hyvinvointinäkökulmia sekä lisäämällä nuorten hyvinvointia tukevaa taidetoimintaa kouluissa.

Nuorten hyvinvoinnin tukemisessa, mielenterveyden ongelmien hoidossa sekä kuntoutuksessa pidämme tärkeänä taideterapioiden aseman selkiinnyttämistä ja vakiinnuttamista osaksi terveydenhuollon hoito- ja kuntoutusmuotojen valikoimaa. Taideterapiaa kuten kuvataide-, musiikki-, tanssi-liiketerapiaa ja ekspressiivistä taideterapiaa voivat antaa koulutetut taideterapeutit. Ne tulee sisällyttää hoito- ja kuntoutusmuotojen valikoimaan, sillä ne tukevat tutkitusti hoidon sekä kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamista.

Ylipäättään nuorten mielenterveyttä tukevan kulttuurihyvinvointitoiminnan resursointia ja rakennetta hyvinvointialueilla tulisi tehostaa. Lisäksi yhdyspintatyöhön hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen välillä tulee tarjota koordinaatiotukea sekä informaatio-ohjausta. Valitettavasti muun muassa vuonna 2023 tehdyn kulttuurin TEAviisari-tiedonkeruun mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden väliset yhdyspintarakenteet eivät ole kaikkialla kunnossa vaan ovat jopa kadonneet, kuten myös CUPOREn hiljattain julkaistu tutkimus kertoo. Tarvitaan resursseja yhdyspintatyön koordinointiin sekä ylipäättään hyte-toimintaan hyvinvointialueilla ja tukea tarvitaan myös hyte-toiminnan kiinnittymisessä palvelutuotantoon.

Tärkeänä lisäyksenä esitämme Kaikukortin mainitsemista etsivässä nuorisotyössä välineenä tukea nuorten osallistumista. Kaikukorttia käyttävien kuntien määrä ylittää tänä vuonna 90. On olemassa myös yhteisön Kaikukortti, jolla voidaan mennä kulttuurikohteeseen yhdessä tutun työntekijän ja näin kanssa madaltaa kynnyksiä. Myös perhetyöstä voi saada Kaikukortin.

VANUPO kirjauksen mukaan ”edistetään kulttuurikasvatussuunnitelmien syntymistä kuntiin, joissa niitä ei vielä ole.” On tärkeä varmistaa myös suunnitelmien toteuttamiseen riittävät resurssit. Jokaisen nuoren, myös erityistä tukea tarvitsevan, tulee olla yhdenvertaisesti kulttuurikasvatussuunnitelman piirissä ja suunnitelmaa tulee aktiivisesti toteuttaa. Ylipäätään saavutettavuuden lisääminen nuorten kulttuuritoiminnassa tulee huomioida entistä tarkemmin. Tätä tulee edistää painokkaasti koulutuksin ja riittävin resurssein.

Myös Taidetestaajat on syrjäytymistä ehkäisevää laajaa, yhdenvertaista toimintaa, jollaista tarvitaan, jotta nuoret saavat kosketuksia kulttuuriin ja taiteeseen, erityisesti huomioiden sen, että harrastustoimintaan sitoutuminen yleensä vähenee yläkouluikäisillä. Jokainen taide- ja kulttuurikokemus voi olla arvokas kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman lisäämisessä, mikä puolestaan voi vaikuttaa jopa oppimistuloksiin.

Rosenlöf Anna-Mari
Kulttuurihyvinvointipooli